

REMISSVAR

2019-10-10

Dnr: BO 2019-0210

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Demokratis skattkammare – Förslag till en nationell biblioteksstrategi

(dnr KU2019/00550/KO)

Inledning

Barnombudsmannen har beretts tillfälle att yttra sig över Kungliga Bibliotekets förslag till en nationell biblioteksstrategi – Demokratis skattkammare. Barnombudsmannen kommenterar förslaget utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) allmänna kommentarer och rekommendationer till Sverige.

Barnombudsmannen är positiv till att en nationell biblioteksstrategi tas fram. Biblioteken fyller en viktig funktion i att säkerställa barnets rättigheter såsom de kommer till uttryck i barnkonventionen. Inte minst rätten att delta i det kulturella och konstnärliga livet (artikel 31), rätt till information från olika medier och att sprida barnböcker (artikel 17), rätt till kunskap om sina rättigheter (artikel 42) och minoriteters och urbefolkningars rätt till sitt språk och sin kultur (artikel 30). Biblioteken kan också främja barnets rätt till yttrandefrihet, tankefrihet och religionsfrihet, som framgår av artiklarna 13 och 14. Vidare har biblioteken en viktig roll för att skolan ska kunna leva upp till utbildningens mål enligt artikel 29 i barnkonventionen. Där slås fast att utbildningen ska syfta till att utveckla barnets fulla potential, utveckla respekt för mänskliga rättigheter, olika kulturer och naturmiljön samt förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle.

Det är glädjande att se att förslaget till en nationell biblioteksstrategi har potential för att stötta barn i att få dessa rättigheter tillgodosedda i Sverige och att den på ett antal platser nämner barnkonventionen och de rättigheter som finns i den. Detta är av särskild vikt då barnkonventionen från den 1 januari 2020 kommer att gälla som svensk lag. Barnombudsmannen har bara ett fåtal synpunkter på förslaget. Dessa följer nedan.

Demokrati

Avsnittet om demokrati lyfter barnets rättigheter på ett flertal platser, vilket är positivt. Det betonar också vikten av att ursprungsfolket samer och de nationella minoriteterna kan få tillgång till information på sina språk överallt i landet, vilket vi är positiva till. Det nämns också att biblioteksverksamhet för barn bör formas tillsammans med och av barn. Detta är helt i linje med artikel 12 i barnkonventionen som slår fast varje barns rätt att komma till tals och få sin åsikt beaktad i alla åtgärder som rör barnet.

På sidan 9 hänvisas till att enligt barnkonventionen ska alla åtgärder ha barnets bästa i främsta rummet. Det är positivt att strategin betonar detta, då artikel 3, där barnets bästa slås fast, är en av grundprinciperna i barnkonventionen. Barnombudsmannen vill

dock betona att artikel 3 sedan propositionen till lag om inkorporering av barnkonventionen lades fram till riksdagen har en ny lydelse i den svenska översättningen.¹ Det heter numera på svenska att "vid alla åtgärder som rör barn [...] ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa". Det vore önskvärt om strategin använde sig av denna översättning istället, då det är den officiella översättningen.

På samma sida (sidan 9) tas det upp att biblioteken ska förhålla sig till både barnperspektivet och barns perspektiv. Detta ställer sig Barnombudsmannen bakom. Vi saknar dock att biblioteken också ska ha ett barnrättsperspektiv i sitt arbete – det vill säga ett perspektiv som har utgångspunkt i barnets rättigheter. Barnombudsmannen använder följande definitioner av begreppen barnrättsperspektiv, barnets perspektiv och barnrättsperspektiv.² Vi önskar att dessa definitioner används av fler statliga aktörer:

Barnperspektiv Detta är den enskilda vuxnes syn på barnet, på barndom och barndomens villkor. Vi bygger vårt perspektiv på våra egna erfarenheter från vår barndom, hur våra barn har det och hur vi ser barn runt omkring oss. Även faktorer som tradition och kultur finns med i den vuxnes barnperspektiv. Vi kan också prata om samhällets barnperspektiv. Med detta menar vi det generella barnperspektivet i samhället som speglas till exempel genom lagstiftning, allmänna råd, föreskrifter, normer och attityder.

Barnets perspektiv Detta är varje barns syn på sitt eget liv och sin omvärld. Det är baserat på barnets ålder, mognad, erfarenheter, tradition, kultur och inte minst nuläge. Barnets perspektiv kan därför förändras under barnets uppväxt. Barnets perspektiv kommer fram först när barnet själv får berätta – den vuxne måste därför säkerställa att barnets perspektiv beaktas genom att fråga och lyssna till barnet.

Barnrättsperspektiv Att anlägga ett barnrättsperspektiv i frågor som berör barn innebär att ha barnkonventionen som utgångspunkt. Detta innebär att se frågan utifrån alla de rättigheter varje barn har i konventionen och hur dessa har tolkats av FN:s barnrättskommitté i dess rekommendationer och allmänna kommentarer. Alla rättigheter är inte relevanta i alla frågor som berör barn, men för att säkerställa ett barnrättsperspektiv ska minst barnkonventionens fyra grundprinciper genomsyra frågan.

---

¹ Prop 2017/18:186 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter. Sid 12

² Dessa finns i skriften En skrift om barnkonventionen, som publicerades 2019.

Forskning

Den del av kapitlet som behandlar Öppen vetenskap är mycket viktig för ett väl organiserat barnrättsarbete på såväl nationell som regional och lokal nivå. För att beslutsfattare på olika nivåer ska kunna veta att de åtgärder som vidtas har effekt på tillämpningen av barnets rättigheter, behövs tillgång till den forskning inom barnrätt som finns i Sverige. Det är därför av yttersta vikt att denna finns tillgänglig via biblioteken på enkelt sätt.

Föredragande i ärendet har varit juristen Karin Sjömilla Fagerholm.

Elisabeth Dahlin
Barnombudsman